

בפרק הדן באיגודים מובאים דוחות ביקורת על שלושה גופים: קואופרטיב דן, והקרן למימון פעילויות בתחומי חברה וביטחון וחברת החשמל.

1. בדן, אגודה שיתופית לתחבורה ציבורית בע"מ, נבדקו נושאים אלה: ההסכם בין הממשלה לדן, מערכת היחסים העסקיים בין דן לבין החברות הקשורות, תכנון תנועה, סדרי הצטיידות באוטובוסים, מערכת היחסים בין דן לבין קרן הגמלאות לחברי דן בע"מ. ממצאי הדוח מצביעים על הצטברות גירעון אקטוארי גדול בקרן הגמלאות לחברי האגודה, שב- 31.12.97 עמד על 1.1 מיליארד ש"ח. לאגודה יש התחייבות חוזית לכיסוי הגירעון לקרן הגמלאות, אולם האגודה לא כללה בספריה הפרשה בגין התחייבות זאת.

מדי שנה בשנה רוכשת דן בחו"ל שלדות אוטובוסים בסכומים ניכרים. הביקורת העלתה כי למרות ההיקף הכספי של הרכישות אין נוהל שיסדיר רכישת אוטובוסים, ואף לא נמצא מסמך המעיד שלפני בחירת היצרן שיספק לדן את האוטובוסים נעשתה השוואה בין ההצעות של יצרני שלדות האוטובוסים, הן מהבחינה הטכנית והן מהבחינה הכספית.

2. הקרן למימון פעילויות בתחומי חברה וביטחון הוקמה במטרה לממן פעולות חינוכיות במסגרת צה"ל, לממן מחקר ופיתוח אמצעי לחימה, לקדם את התעשייה הביטחונית, ולפעול בשיתוף עם ארגונים אחרים שמטרותיהם דומות.

הקרן הוקמה כהקדש ציבורי שלא לשם עשיית רווחים. דוח זה עוסק בתהליך הקמתה, ניהולה וחלוקת התרומות בידיה.

הביקורת העלתה ליקויים בהקצאת כספי הקרן ובמינוי הנאמנים. הועלה גם חשש לניגוד עניינים בקשרים שבין משרד הביטחון למייסד, שכן מייסד הקרן הוא גם ספק של משרד הביטחון וגם משתתף עמו בניהול הקרן.

הקרן איננה קיימת עוד; לאחר הביקורת החליטו הנהלת הקרן ומשרד הביטחון לסגור את הקרן. בהודעת משרד הביטחון צוין כי ההחלטה התקבלה מ"עצם העובדה שמשרד מבקר המדינה העמיד סימני שאלה לגבי מתכונת הקרן", ומהרצון "להימנע ולו משמץ של ספק בשאלות מסוי ומחשש לניגוד עניינים".

בסיום הדוח נאמר כי ראוי שמשרדי הממשלה יפיקו הלקחים מהמקרה האמור, ויגבירו את הפיקוח והבקרה על מלכ"רים לסוגיהם.

3. הדוח על הביקורת בחברת החשמל עוסק בתנאי ההעסקה של עובדי החברה ומתמקד בכמה נושאים: תשלומים של שכר עידוד ותמריצים על קידום יעדים ועמידה בהם, והצורך ביצירת מערכת חלופית של תמרוץ שתשמש כלי ניהולי לעידוד השגתם של יעדי החברה; רמת השכר של העובדים הבכירים - שהיא גבוהה יחסית לשכירים אחרים במשק הישראלי - ומתן הטבות מפליגות לבכירים; מתן תנאי פרישה מוקדמת לעובדים, החורגים מהתנאים שבחוקת העבודה של החברה; קביעת תקרה למתן חשמל חינם לעובדים, הגבוהה יחסית לצריכה הרווחת במשקי הבית

בישראל, וליקויים בסדרי הבקרה על צריכת החשמל של העובדים. למתן ההטבות האמורות לא קדם, בדרך כלל, דיון ואישור בדירקטוריון ולא נתקבל להם אישור של הגופים הממשלתיים המופקדים על ענייני השכר בחברות הממשלתיות.

בעקבות הערות משרד מבקר המדינה תיקנה החברה רק מקצת הליקויים. היחידה לשכר והסכמי עבודה במשרד האוצר ורשות החברות הממשלתיות הודיעו למשרד מבקר המדינה כי יפעלו לבטל או לצמצם בעתיד את החריגות בתנאי ההעסקה של העובדים, בתיאום עם הנהלת החברה והדירקטוריון שלה.

אליעזר גולדברג

מבקר המדינה

ונציב תלונות הציבור

ירושלים, תשרי התש"ס

אוקטובר 1999